

Nekoč, v davnih davnih časih, ko je bila babica moje babice tako mlada, kot si ti danes, so na Loščah živeli škratje *MOKRONOŽCI*.

Ne, ne, niso dobili imena po Mokronogu, ravno narobe, naselje so poimenovali po škratih. In kako prav so storili, saj se je ime do dandanes obdržalo. In tako pravimo prebivalcem Mokronoga Mokronožani, če smo kaj hudi nanje tudi Mokronajzarji, nikdar pa jim ne rečemo Mokronožci. Mokronožci so pač vedno bili bosonogi palčki z Lošč. Ljudje jih sicer niso mogli videti, vendar so jih odkrivala njihova dobra dela in odtisi stopal, ko so prihajali iz močvirja. Te odtise so izmerili vzdolž in počez in celo po obodu ter pogruntali, da so škratje lahko zrasli kvečjemu sedem pednjev v višino, tehtali pa so za kakšno malo bolj trebušasto cajno krompirja. Seveda so bili s tem na čistem šele, ko so skrbno izmerili, kako globoko so se njihova stopala ugrezala v blato kolovoza.

Prav nobenega merjenja, tehtanja in ugibanja pa ni bilo o čudodelni moči njihovega zeliščnega zdravilstva. To, da so Mokronožci poznali travice, listke, cvetove in koreninice, jih nabirali, sušili, varili in kako drugače pripravljali za izganjanje raznih trdovratnih tegob, je bilo vsem Mokronožanom tako presneto domače, da se o tem niso niti pogovarjali kaj dosti. Sicer pa je večina njih vsaj enkrat v svojem veku doživela kaj tako neverjetnega, da se brez vpletanja nevidnih dobrotnikov vsa stvar niti ni dala pametno razložiti.

Mokronožski otročaji so se včasih spričkali o tem, ali imajo Mokronožci bele ali rdečkaste brade, če imajo na glavi plešice ali če nosijo pletene kapice s cofi. Nekateri so bili tudi prepričani, da se znajo spreminjati in čarati. Drugi so zaprmej vedeli, da so taki kot ljudje, le da so nevidni in devetkrat bolj pametni.

Odrasli se o tem niso kaj dosti spraševali.

Tudi mi se ne bomo.

Stane Peček

NEVIHTA

Na robu Lošč, kakih pet lučajev od naselja, sta nekdanj stala kozolca. Od prvega sena do otavnika sta se bahavo razkazovala in tekmovala. Posebno veličastna sta bila videti, ko se je med njunimi latami sušilo žito in so se jate vrabcev objestno podile z gostišča na gostišče.

Ob kislih dnevih so pod kozolcem imeli svoj mir otroci. Deklice so si uredile prava gospodinjska, kjer so kuhale, pekale, cvrle, šivale, spale, zdravile, pometale, likale, brisale dojenčkom pokakane ritke, tutatajčkale, pa tudi zabavljale in lasale. Fantiči so utrujene vozove oklicali za kraljevske kočije, v katere so vprezali iskre vrance ali šimeljne in le redkokdaj prame. Prami so namreč bolj za v brazdo, kot za potepanje po svetu. Tako so dirjali, dirjali do Amerike, v Ljubljano, Trst, na Štajersko, v Afriko in v Dolenjo Staro vas. Nazaj so vedno pripeljali biserna, zlata in srebrna jabolka, včasih pomaranče in fige, včasih pa kot mlinsko kolo velik hlebec toplega kruha.

Večkrat je kozolec postal ladja. Takrat je kapitan ždel čisto pod slemenom in v papajščini poveljeval mornarjem, ki so opravljali zapletena opravila zdaj na enem, zdaj na drugem koncu plavajoče lepote. Medtem so potnice imele zabavo v bisernem, zlatem ali srebrnem salonu in niso niti slutile, da se približuje strašen orkan. Ta bo potem prevrnil njihovo ladjo in vsi se bodo po trinajstih dneh in trinajstih nočeh z zadnjimi močmi rešili na skrivnostni otok, ki ga bodo morali še raziskati. Za vihar so vedno vedeli le mornarji in, seveda, kapitan.

Nekega poletnega dne pa je vihar presenetil vse, kapitana, mornarje in potnice. Presenetil je celo mame. Nebo se je prav hinavsko temnilo, gubalo in gostilo, dokler se nebeške zapornice niso raztreščile. Obenem se je še vetru zahotelo plesa. V nedrih kozolca je poiskal slabo zatlačen snop in ga izpulil. Kar zahukal je od zadovoljstva.

Otroci pod kozolcem so se stisnili v šopek, ki je postajal vedno bolj klavrn.

Pravi sodni dan!, so se križale Mokronožanke in hitele zapirati polkna in vezna vrata. Le kje tičijo paglavci? Kar pripravijo naj se! Kadar sprašuješ zanje, jih nikjer nikoli ni, drugače pa so vedno pod nogami, posebno če pride kdo na obisk ali če se odrasli kaj pomembnega pogovarjajo.

Paglavci pa so ravno tisti trenutek kot prgišče prestrašenih siničk prhnili pod drugi kozolec, ki je bil za kake tri žrdi bližje naselju. Komaj da so se stisnili v zavetje, je božjastno treščilo. Otrokom je vzelo vid, sluh in glas. Še drgetali niso več. Tišino, ki je zatem nastala, je začelo polniti prasketanje, kot bi nekdo odpiral vrata kakšne peklenke plesne dvorane.

Otroci so se zganili: kozolec, izpod katerega so pribežali, je bil ena sama ognjena spaka. In ta spaka se jim je režala.

Pognali so se v dir.

Kasneje ni nihče od otrok vedel razložiti, kaj se je dogajalo. Deklice so skomigale z rameni in tudi med fantiči ni zrasla nobena korajžna domislica. Nazadnje je ostalo pri tistem, kar je izhlipala še vedno prestrašena Staška, da jih je nekdo - ne, nikogar nisem videla! - preprosto porinil v beg in potem so pač tekli.

Mokronožci so bili, je kmalu zakrožilo po dvoriščih, Mokronožci, naši dobri, nevidni bratje. Otroci že niso mogli vedeti, da bo treščilo ravno v tisti kozolec. Kaj takega še odrasli Mokronožani ne morejo vnaprej vedeti. Za Mokronožce pa seveda to ni nobena posebna skrivnost.

Stane Peček

ŠKRATJE REŠIJO GAŠPERJA

Nekega jesenskega večera se je vsa vas hudo vznemirila. Bil je to trepet tiste vrste, ki ga lahko izzove le zla slutnja in ki ljudi v trenutku stisne v trop in presunljivo nesebičnost.

Tokrat je za to poskrbel Gašper.

Krava Sivka se je vrnila s paše skupaj z drugimi. Pastirci so povečerjali, opravili tisto zoprno drgnjenje nog v mrzli vodi in se spravili pod odeje. Gašperjevim se sprva ni zdelo nič čudnega, da njihovega pastirca še ni, saj ga je velikokrat šele zvonjenje v želodcu naravnalo domov, krava pa je bila tako in tako vsega vajena in je že od nekdaj najraje kar sama našla pot k jaslim. Ko pa se fant tudi z zvezdami ni prikazal, je oče snel pas, s katerim je navadno ravnal otroška kriva pota, mati pa se je odpravila po vasi: Le naj počaka, mulec!

Ne, pri nas ga ni, je rekla Mirkelčeva teta, si pri Terančanovih že pogledala? Sam križ s temi pamži! Veš kaj, pri Širceljevih poglej, gotovo ima Ivo spet kakšne coprnije, otrok je pa otrok, ne zna domov. Potem jim pa še Polona kakšne piškote nastavi, ja, kot da ne bi imela svojih otrok dovolj! Saj nič ne rečem, ampak red pa mora biti, red!

Nobenih otrok ni bilo zvečer pri nas, je hitela Polona. Iva boli zob in je tečen, da bolj ne more biti! Z žganjem naj masira, je svetovala Gašperjeva mama. O, saj masira, masira, je vzdihnila Polona, mene in frakelj masira, žganje pa cuka!

Ker je bila materina pot brez uspeha, je oče obesil pas nazaj na podboj vežnih vrat in iskanje se je začelo.

Najprej so zbudili vse pastirce. Zvedeli so le - sicer pa kaj drugega tudi niso pričakovali - da je bil Gašper prav ves čas z njimi, da se tisti dan niso kopali, ker je voda premrzla, da se z Moščani niso šli vojne, da se tudi s Hrastovčani niso pretepali in da je Gašper s paše prišel z njimi. Častna beseda!, so na koncu še rekli pastirci.

Odrasli so, kot po navadi, bentili in vse sorte obljubljali. Pastirce so nagnali spat, sami pa vzeli svetila, lestev in vrv ter se v migetajoči vrsti odpravili na gmajno. Ko so že nekaj časa iskali in klicali v meglo, ki se je vse noči pasla po Loščah, se je Gašperjev oče ustavil:

- Stojte! Je kdo kaj rekel?
- Kaj naj bi rekel?
- Naj gremo po Gašperja na Kljuko.
- Jaz že ne, jaz že ne, so zatrjevali možje. Samo zdelo se ti je.
- Pa vseeno pojdimo tja, je zaprosil oče.

In so se odpravili na Kljuko, kot se je reklo tistemu kosu gmajne, kjer je reka ostro zavila.

Fanta so res našli v reki. S spodnjim delom telesa je bil krepko zapleten v navlako, ki jo je stara vrba nalovila v korenine, z rokami pa je krčevito objemal močno vejo. Reševalci so prišli v zadnjem času. Nesrečnež je že otrpnil kot martinček v slani in kar nekaj časa je trpelo, preden so ga ogreli in spravili k sebi. Da je štrbunknil, ko je hotel nekaj plavajočega ujeti, je vedel potem povedati. Nič drugega. Le lagal bi še lahko, toda to mu ni padlo na pamet, vsaj takrat ne. Kasneje že, ko je bilo spet sonce in ko je začutil, da ga tudi nevoščljivost ostale otročadi ogreje. Na koncu koncev ga je le vsa vas iskala, in to samo njega, Gašperja!

Pa tudi to, da so ga iz tolmuna potegnili škratje in ga kot kakšno plenico obesili na tisto vejo, nekaj velja! Seveda bi ga lahko Mokronožci položili tudi na breg ali pa ga prinesli kar domov, vendar malo kazni že mora biti!

Gašper je bil poslej spoštljivo previden ob reki in tudi nevidnih rešiteljev ni nikoli pozabil z vso hvaležnostjo omeniti, kadar je pripovedoval o dogodku. Posebno tistega ni pozabil omeniti, kako so Mokronožci prišepnili očetu, kje naj ga iščejo, saj je to resnico lahko kadarkoli potrdil oče sam ali pa katerikoli Mokronožan, ki ga je tisto noč pomagal iskati.

Stane Peček

LISKA

Liska je bila raziskovalno navdahnjena krava. Zato je, kot vsi pravi raziskovalci, odgovornim prirejala vsakovrstna presenečenja in težave. Odgovorni pa so bili, to se ve, ubogi pastirci. Njihovi očetje nikakor niso hoteli razumeti, da imajo te današnje krave čisto drugačne špase, kot so jih imele tiste v njihovih opevanih časih. Te sedanje so stokrat, kaj stokrat, milijonstokrat bolj prebrisane pa še kaj hujšega. In Liska je med vsemi najbolj, najbolj taka! Včasih je nemogoča. Obnaša se kot kak navaden bik. Posebno, če ji hočeš kaj dopovedati. Za hece pa sploh ni! Zadnjič je Boštjana kar med rogovi nosila, tako da je bil ves polulan, ko je naposled v velikem loku pristal na še kar prizanesljivem ločju. In zakaj? Samo zato, ker jo je hotel malo zajahati.

Nekega lepega popoldneva, od katerega so si le obadi lahko še kaj obetali, je raziskovalna strast zvalila Lisko v najbolj potuhnjeni del Lošč. Tam je reka ob razposajenih plesih povodnega moža odlagala odvečno moč. S to močjo so se potem hranili gozdni bavkeljni, tako da so bili le malo manj krvoločni od tistih na Gavžnem hribu. Liska tega, kljub svoji veliki glavi, ni mogla vedeti. Preden je začela razmišljati, je bila že do vimena v blatu. Tudi otepanje z repom ni pomagalo in tako ji je ostalo le še presunljivo mukanje.

Pastirci pa so se takrat ravno igrali ravbarje in žandarje in so bili zato še toliko bolj zmedeni, ko jih je doseglo Liskino napomaganje. Liska, kakršnakoli že je, je le krava, ki dan na dan dvakrat napolni golido z mlekom in vsako leto podari prijaznega telička, če ne kar dva, kot je to napravila predlanskim.

Ko so jo odkrili, jih je gledala z velikimi kravjimi očmi, iz katerih je izginila vsa porednost in domišljija. Celo raziskovalna strast je izginila.

Pastirci so jo prosili, rotili, ji grozili pa spet prigovarjali in vabili z najlepšimi šopi trave. Vendar Liske niti zadnji košček kruha, ki je ostal v enem žepu za potem, ni spravil iz blata. Samo gledala jih je, pastirce. Na koncu tudi pastircem ni kazalo drugega, kot da pokličejo odrasle.

Kar vsi so se pognali v dir. Kar vsi so naenkrat hoteli biti prvi.

Odrasli so nastrešili obrvi in vpregli konje. Na voz so naložili vrvi, lestve in deske, naložili še sebe in pognali. Kmalu se jim je ponudil prisrčen pogled: Liska se je čisto

sama, zadovoljna da le kaj, mirno pasla sredi velike gmajne. Pogled je bil seveda lep le za odrasle. Za pastirce je bil grozen, kajti takoj so vedeli, da bo dvakrat padalo. Prvič zato, ker na Lisko niso pazili in jim je ušla tja, kamor ne bi smela. Drugič zato, ker se Liski ni nič zgodilo in so jih po nepotrebnem vznemirili.

Razumete?

Ne trudite se! Kdo le bi te odrasle razumel?! Verjemite, če bi se njim kaj takega pripetilo, bi že našli razlago. Morda bi se celo smejali. Ubogih fantičev pa niti poslušati niso hoteli. Vsak je zgrabil svojega in ...

No, to je pa pregrdo, da bi zapisali.

Kar je res, je pa res! Liska se ni mogla sama izkobacati iz tiste blatne pasti. Na koncu koncev je le in samo krava. In ker ni bilo zraven ljudi, so ji lahko pomagali le Mokro-nožci. O tem so se pastirci dokončno prepričali drugi dan, ko so na tistem nesrečnem kraju odkrili številne odtise bosih nog.

He, he, prijateljčki, malo ste nam zagodli, so se režali pastirci. Glavno je, da se Liska spet pase.

Kaj pravite?

Tiste marogice na koncu hrbta?

Ej, kaj bi to!

Stane Peček

SEJEM

Od nekdanj ima Mokronog svoj sejem. Še posebno pester je tisti na Jernejevo soboto. Bogat je z robo in ljudmi. Zgrnejo se od vsepovsod, celo z one strani Save in Kolpe. In ker je na to soboto tudi veliko romanje na Žalostno goro, je gneča še večja. Vendar romarje takoj prepoznaš po ličnih cekarjih in košarah, v katerih so s seboj prinesli hrano, in tudi po tem, da so bolj šik oblečeni. Zato ne silijo na živinski konec sejmišča, temveč raje stopicajo okrog pisanih stojnic. Tu ponujajo vse, od lectovega srca z ogledalcem do srca Marijinega, s sedmimi meči prebodenega, vmes pa suho in lončeno robo, sveče in leščerbe, kanglice in čebre, kandis in kandit, škornje in copate, klobuke in polhovke, raglje in piščali, pipce, pipe in pipice.

Seveda pa tudi Jernejev sejem ne more brez prebrisanega mešetarja, ki draži ljudi s svojim repenčenjem, ne more brez policajja, ki ima vedno za kanček več sreče kot pameti, pa tudi brez lepe Ciganke ne, ki, kdo ve zakaj, ugaja samo dedcem, njihovim zgaranim ženam pa niti malo ne.

O, seveda, v tem cvetoberu so tudi tat, tatič ali tatica. Vendar se le-ti ne razkazujejo, zato se zanje zve šele potem, ko je že prepozno.

Razen, če ne poseže kaj vmes!

Kje pa si je tisti dan, na Jernejevo soboto, ko je že zaradi žalostnogorskih romarjev vse nekako sproščeno, tatica mislila, da jo kdo opazuje pri njenem početju. Pa so jo! Mokronožci so jo opazovali. Zelo dobro so videli, kako je mešetarju snela mošnjo s pasu, medtem ko se je Ciganka trudila, da bi na njegovi dlani izbrskala kakšno črto, ki bi prav isto mošnjo radodarno odvezala.

Hu, kaj vse je spravil skozi grlo mešetar, ko je opazil, da je okraden! Gledalcev je imel takoj dovolj. Celu takih je bilo precej, ki so mu privoščili.

Počasi je na dvorišče prišvedral tudi policaj.

- Kaj te iz kože dajejo, da se tako dereš?
- Okradli so me, gospod policaj, okradli!
- Kdo?
- O, ljuba Marija, je mešetar zavil z očmi proti nebu, če bi vedel, te ne bi klical!

- Krščenfiks, tole pa ne bo tako preprosto, je zažebal policaj in se začel razgledovati po sejmišču.

Pa ni bilo ljudem prav nič všeč, ko jih je začel prebadati z uradnimi očmi in jim postavljati bistroumna vprašanja.

- Pazil naj bi! so godrnjali nekateri.
- Kakor pridobljeno, tako izgubljeno! so bili privoščljivi drugi.

Človek bi rekel, da so se kar vsi oddahnili, ko je po mestno napravljena gospa natrosila policaju:

- To je pa že preveč, gospod policaj! Nas, poštene ljudi, tule prebadate z očmi kot s sulicami, čeprav smo vsi dobro videli, kako se je edino Ciganka vrtela okrog tiste mošnje.

Na sejmišču je zažužnjalo, kot bi kravi, ki se je nažrla sveže detelje, predrl vamp.

- Ciganka! Kdo pa drug? Ji že pokažemo!

Ljudje so se zgrnili kot oblaki k nevihti in policaj je moral kar krepko sopihati, da je lepo Ciganko obvaroval pred praskami in buškami.

- Krščenfiks! Kaj pa vendar mislite? V Mokronogu imamo za take reči sodnijo, sodnika in dobre zapahe. Kar stran se spravite! In to hitro! Če ne, bo šel še kdo z menoj!

Gneča se je prav nerada zrahljala. Nazadnje se je vendarle toliko razprla, da je policaj lahko odpeljal obdolženko v sodnijske zapore. Tam bo počakala, dokler ne bo prišel sodnik. Ta pa že ve, kako se pravici streže.

Potem je sejem spet zlezel nazaj v običajne kolesnice.

Toda ne za dolgo.

Od sodnije sem je pribentil policaj in se na vse kriplje trudil, da bi ujel svojo uradno kapo. Ta kapa, brez katere policaj takorekoč sploh ni bil policaj, se je namreč kar sama prekopicovala po zraku in se ni dala ujeti. Če bi ljudje malo bolj pozorno pogledali, bi sicer takoj opazili, da se s kapo ne igra veter. Veter ima čisto drugačne navade. Predvsem pa si nikoli ne sposodi le enega pokrivala. Kadar je poreden, še ženskih kril ne pusti pri miru. Toda ljudem ne gre zameriti. Vse skupaj je namreč izgledalo tako, kot bi se nevidni poredneži igrali s policajem *Pepčka*. To je tista igrica, pri kateri si skupina otrok podaja žogo, eden, ki mu rečejo Pepček, pa jo skuša ujeti. Razlika je bila le ta, da skupine ni bilo videti. Viden je bil le vedno bolj nejevoljen policaj in žoga, se pravi, policajeva kapa. To

je bilo res tako smešno, da so se moške na vsa grla krohotali, ženske pa cvilile. Le otroci so zdirjali policaju v pomoč.

Pa ni bilo haska. Kapa se je v žabjih skokih spretno izmikala tudi otroškim rokam. Tako je prizor še bolj veselo zaplesal po sejmišču in ljudje so mu sproti delali prostor.

Naenkrat se je kapa kar sama umirila in to pred tisto, po mestno oblečeno gospo, ki je prej tako prepričljivo pokazala na Ciganko. Vendar kapa ni obležala na tleh. Pred gospo je obstala tako, da jo je gledala naravnost v oči. To je bilo tako nenavadno, da se je nekaj romark na hitro prekrizalo, nekateri so pozabili zapreti usta, vsi pa so napeto pričakovali, kaj se bo še zgodilo. In res: kapa se je počasi spustila h gospejinemu cekarju in se postavila tako, kot bi kaj pričakovala.

Takrat je iz cekarja kar sama zlezla velika židana ruta. Ljudem se je nehote izvilo:

- Uh!

Potem se je začel cekar sam obračati.

- Uh, uh!

Ko se je dovolj obrnil, je iz njega zdrsnila nabrekla usnjena mošnja in padla naravnost v policajevo kapo. Pri tem je značilno zacingljalo.

- Moji cekinčki! je zajodlal mešetar.

- Uuuuh! Njegov denar, se je kot slaba vest ponovilo v množici. Torej smo Ciganko po krivem obdolžili!

Hm, kdo ve, kako bi se tedaj godilo tatici, če ne bi bila tako lisičje urna. Še preden je policaj prišel do sape in prave misli, je že ni bilo več.

- Hudič jo pocitraj, jo bom že dobil! se je v zadregi na glas odločil policaj.

- Hudič, ja. Tukaj je hudič imel prste vmes, so se tedaj zdramile romarke. Ste videle, da je kapa kar sama pripeljala policaja do tatice?

- In kako se je cekar kar sam obrnil? so pristavile druge. Bo kar držalo, da je bil hudič.

- Že res, že res, so hitele tretje, vendar hudiča kar odmislite, so bile pametnejše tretje. Če bi hudič vodil to igro, bi zmagala tatica, ne pa resnica!

- ...Hja, so se malo zamislile prve, pa vendar ne boste rekle, da se lahko policajeve kapa kar sama sprehaja po zraku in išče nepridiprave? Ne bodite, no, smešne!

- ...Saj ne pravimo tega. Pravimo le, da niso bili hudički. Mogoče so bili angelčki?

Seveda so se romarke tako prerekale samo zato, ker so bile od daleč. Nemara z one strani Kolpe. Domačini so namreč takoj vedeli, da so prebrisani tatici zagodli njihovi prijazni sosedge Mokronožci.

Stane Peček

POKOVC

Furmani so bili posebne sorte ljudje. Vstajali so s svitom, legali z nočjo ali še kasneje, vmes pa marsikaj postorili. Pravzaprav počnejo to pridni ljudje še dandanes. Tudi Mokronožani in Mokronožci se izkobacajo iz sanj takoj, ko za hosto nad Kraljevo dolino zardi nebo. Vendar jih zaradi tega nihče ne spravlja med kakšne posebneže. Res pa je, da nikogar ne zanesejo že prvi jutranji koraki najprej v hlev.

Furmane pa so!

Do hišnega praga so bili ti koraki previdno drsajoči, ker se noge še niso dobro zbudile. Po dvorišču je hoja postala mačje tiha, da ne bi motila ušes, ki so prisluškovala proti hlevu. Med hlevskimi vrati so noge za toliko počakale, da so razširjene nosnice ujele dovolj soparice, kajti pravi furman je tudi po vonju takoj ugotovil, če se je v hlevu čez noč osmukala kakšna nevšečnica. Medtem so se tudi oči pritipale do jaslí in če je bilo še očem vse prav, je bil tudi pozdrav tak. Sproščen, vesel in vzpodbuden.

Rana ura, zlata ura!

Hojla, Ričko. Vstani, Mura!

Tako je navadno zapel furman Pokovc. Potem je stopil od živali do živali in se z vsako posebej pomenil. Hkrati je v jaslí nanosil sena, če pa se je konjem obetala kakšna napornejša vožnja, so dobili še ovsa ali koruze.

In danes je bil tak dan.

Zato je Pokovc še enkrat skrbno pregledal in pretipal voz in tovor na njem. Nikoli ne veš, kje se lahko kakšna reč zrahlja in ti naredi zgago, ko jo najmanj želiš.

Iz kuhinje je zacvrčalo.

- Že grem! se je odzval Pokovc, kajti to glasbo je dobro poznal. Žena je zabelila ajdove žgance z ocvirki pa so povabili. Mrzli niso bili tako dobri.

Po jedi je Pokovc rad malo posedel, češ, naj se vse skupaj malo uleže. Ta trenutek pa je vsakokrat izkoristila žena za svojih sedem prošenj:

- Glej, da boš nase pazil!
- ...aziiil, je odžebraval mož navajeno.
- Pa, da se ga ne boš kje preveč nalezel!
- ...ezeeel.

- Pa, da boš karte pri miru pustil!
- ...ustiil.
- Pa točajke tudi!
- ...udiii.
- Pa, da te ne bojo kje oravbali!
- ...baliii.
- Pa, da bi na poti lepo vreme imel!
- ...meeel.
- Pa, da bi srečno nazaj prišel!
- Čas je! je tedaj vstal Pokovc. Ti, žena, pa glej, da ne bo doma delo zastajalo!

Vpregel je Rička in Ciga, sedel na voz in počil z bičem. Toda konja se še zmenila nista. Natančno sta vedela, da se bodo na ta pok vsuli iz hiše vsi štirje otroci. Vsak s svojo željo.

- Nekaj bo že, nekaj bo že! je bil previden oče. Nato so se otroci vsakokrat peljali do prvega ovinka in šele od tu naprej se je potovanje zares začelo.

Vožnja do velike luže in nazaj je trajala kar tri, štiri tedne. Pokovc si je preganjal dolgčas z žvižganjem, prepevanjem in pogovarjanjem. Pogovarjal se je s konji, njivami ob cesti, z bogato hosto in osamljenimi bori. Včasih se je sprl z grozečim oblakom ali s soncem, ki ga je hotelo spraziti v ravnini. Mimogrede je poklepetal s Cigani, ki so vedno potovali v nasprotno smer. Počebljaj je s ptico, če se je malo popeljala na vrhu tovora. Vesel je bil potoka, ki se mu je za nekaj časa pridružil, in zabavljal je čez noč, kadar je prišla prej kot gostilna s prenočiščem. Nadvse rad pa je klepetal in prepeval z Mokronožci, če je le zaslutil njihovo prisotnost.

Nekateri škratje so se radi potepali po svetu. Vendar ne z vsakim. Prisedli so le k vozniku, ki je bil napolnjen z veseljem in ga je tudi drugim privoščil. Predvsem pa je moral imeti rad življenje. Ne samo svojega. Tudi življenja drugih, živali in rastlin.

In Pokovc je bil tak.

Že to, da ni nikoli udaril po konjih, je bilo vsega spoštovanja vredno. Voz je bil lahko prazen ali naložen in cesta je lahko imela usločen ali izbočen hrbet, Pokovc je samo pokal. Kaj, pokal! Z bičem sta bila pravi pevski duet!

*Po Dunajski cesti je furati fajn,
so goste gostilne in kelnarce so fajn.
Di hola drija, drija, drija, hola drija drom,
di hola drija, drija, drija drom.*

Pri napevu so se vedno vključili tudi škratje. Nekaj jih je prevzelo glavno melodijo, nekaj jih je pelo čez, Pokovc pa je zabasiral in, seveda, pokal z bičem. Potem so škratje počakali na novo kitico in tako so se lahko zabavali ure dolgo, kajti pesem je bila dolga kot Dunajska, Tržaška, Celovška ali katerakoli druga cesta. V zadrego niso prišli nikoli, ker si je Pokovc kar sproti izmišljal nove in nove kitice.

O, je pa postalo sila siroto, kadar je Pokovc bolj zastokal, kot zapel kakšno takole kitico:

*Prešmentana cesta, je jama pr' jam!
Se je prema potrla, poprav't je ne znam!
Pok! Pok! Pok! pa še enkrat pok!*

Pri taki kitici ni bilo nikoli pripeva.

Pokovc si je nagravžnost najprej temeljito ogledal. Če ni bilo kaj posebnega, se je takoj lotil popravila. Če pa je bila okvara bolj zapletena, je kar naravnost pobaral svoje nevidne spremljevalce:

*Mejdun, pobje,
kdor kaj ve, naj pove,
kdor kaj zna, naj izda!*

S škrti se je vedno tako pogovarjal. V rimah. To se mu je zdelo edino prav. Mokronožci so vendar tako imenitna bitja, da se spodobi z njimi tudi v imenitnem jeziku pogovarjati.

Škratje so se temu sicer smejali, toda tudi godilo jim je. Zato so Pokovcu še raje pomagali. Njihova telesna moč resda ni bila merska, sedem njih je pa le zaleglo za enega moža. Vendar je bilo bolj pomembno to, da je ena škratja pamet lahko pogruntala za sedem možakarskih in še kakšno žensko povrhu! To je Pokovc presneto dobro vedel, kajti ob cestnih nezgodah so vedno našli rešitev, pa čeprav je zdržala le do prvega kovača ali kolarja.

- Saprabort! se je takrat navadno čudil kovač ali kolar, tole si se pa dobro domislil. Še jaz se ne bi bolje!

Pokovc je razpotegnil usta od ušes do ušes, rekel ni pa nobene. Saj mu mojster verjetno ne bi niti verjel, če bi povedal, da so mu pomagali škratje. Zato pa je potem, ko je z vozom odškripal iz gostoljubnega objema vasi, toliko bolj sočno zavižal:

*Se voz je pokvaril, je šlo za prmej,
smo malo pocopral', spet gremo naprej!*

In v pripevu so se, kakopak, spet pridružili Mokronožci.

Imel pa je Pokovc eno hudo pokoro. Rad je kvartal. Ta grda strast se je, kot ljulka v žito, že pred davnimi leti zasejala v njihovo rodbino in se ni in ni hotela izkoreniniti, čeprav je v vsakem rodu kdo prišel zaradi kart na boben. Saj ni bilo nič narobe, kadar so se vaščani med seboj spoprijeli za vrček piva ali dva. Takrat je kvečjemu kdo zjutraj malo težje vstal. Delo zaradi tega ni trpelo, saj so se kart domislili le ob dolgih zimskih večerih, ko res ni bilo kaj drugega početi. Vendar se je Pokovcu že nekajkrat pripetilo, da je z vožnje pripeljal domov dolg namesto zaslužka in solze namesto daril.

Takrat je bilo žalostno.

Pokovc ni po cele dneve videl neba, ker je ves čas gledal samo v tla. Tudi govoril ni kaj dosti, pel pa sploh ne. Sem in tja je včasih počil z bičem, pa še to se je slišalo, kot bi zaklel.

V tistih dneh si je vedno tudi za trdno obljubil, da se je zgodilo zadnjič. Pa kaj, ko je obljuba vzdržala le dve, tri leta. Potem se je priložnost že spet kje tako spretno nastavila, da ni zmogel mimo nje.

Vračal se je tako od morja in kar samo se mu je smejalo. Kako ne! Oglje, ki so ga skuhali v dolenskih kopah, je v Trstu brez zapletov oddal in takoj dobil tovor za trgovca v belem mestu. Da bi bila mera polna, pa mu je le-ta zaupal dragoceno robo za Zlato kapljo, prijazno mokronoško gostilno.

Kar verjeti ni mogel, kajti tako je le redko naneslo!

Verjetno se je zato odločil, da bo prenočil v mestu, čeprav to ni bilo v njegovi navadi. Najraje se je ustavil v kaki krčmi pod hribom in že vnaprej užival, kako bodo spočiti konji zjutraj kar preskočili klanec.

Konjema je postregel sam. Bila sta preveč dragocena, da bi ju prepustil gostilniškemu hlapcu. Zase je naročil mali golaž in veliko pivo. Spal bo pa kar pri konjih, v jaslih, se je zahvalil gostilničarju, ko mu je ponujal sobo.

- Saj veste, zjutraj bom s svitom pognal. Le kaj bi vas po nepotrebnem budil!

Golaž mu je teknil in zlahka bi še dva pospravil, če ne bi takrat pomislil na ženo, ki bo gotovo rekla, da je to vseeno prevelika potrata. Še dobro, da se nisem prej spomnil nanjo, se je sam pri sebi nasmehnil, gotovo bi bil tudi vrček s pivom precej manjši.

In ravno takrat ga je pičilo. Naravnost med oči ga je. Verjetno se nekaj podobnega dogaja večči, preden zafrfota proti leščerbi.

Najprej se mu je zdelo kot privid. Zato je hitro naročil še eno pivo, nato še šilce žganja - pa ni pomagalo. Nasprotno! Razlezlo se mu je po vsem telesu. V rokah mu je zagomazela podkožna srbečica, pod zadnjico so začeli korakati mravljinca in noge so kar same silile izpod mize. Vendar je bilo najhuje z glavo: nehala je misliti! Le srce se je na vse pretege upiralo. Zaman! Še ko je vstajal, je poskušalo naravnati noge proti izhodu. Pa ga niso ubogale. Zavile so k mizi v kotu. Tam so sedeli trije v črno oblečeni gospodje in z vajenimi gibi mešali karte. Nekaj časa je stoje opazoval njihovo početje, nato so ga gospodje povabili.

- Prisedi, kaj bi stal, je rekel prvi.
- Bi rad igral? je čez čas potipal drugi.
- Saj nima cvenka, je zbodel tretji. Morda še igrati ne zna!

Da ne znam igrati! je kar zapeklo Pokovca. In da nimam denarja! Le čakajte, škrici ljubljanski, vam že dam!

In jim je res dal. Pa ne tistega, kar je mislil.

Najprej se je h gospodom preselil en srebrnik, nato drugi, peti, pa ves zaslužek tistih tednov. Malo pred polnočjo je zastavil voz. Po polnoči je dobil drugega gospodarja Cigo, nato še Ričko.

Mokronožci so se medtem spravili na veliko krušno peč, kakršno je v tistih časih imela vsaka spodobna gostilna. Z nje so, nikomur v napoto, mirno opazovali, kako se je Pokovc potapljal. Ko je zapravil voz in konja, se jim je res storilo inako, toda samo zato, ker bodo pač morali poiskati drugega prevoznika. Škratov namreč niso zanimale težave, ki so nastale zaradi človeških strasti in nespametnosti. Popolnoma drugače je, če se nekemu pripeti nesreča ali če se čisto po človeško zmoti. Takrat je treba pomagati! Kartam pa še sami ljudje pravijo hudičeve podobice!

Nekaj pa jih je ta večer vseeno sililo v vedno večjo jezo. Opazili so namreč, da si tisti trije gospodje med seboj izmenjujejo samo za njih opazna znamenja. Tudi karte so tako spretno mešali, da je njihov voznik izgubljal tudi z najboljšimi kartami.

Proti jutru, ko je bil Pokovc takorekoč že na beraški palici, je Mokronožcem prekipelo. Na koncu koncev je tudi kvartanje nekakšna družabna igra, so si rekli. Vsaka igra pa mora biti poštena, drugače ni igra! Kaj se pa to pravi, da na tak sleparski način oderejo človeka do kože in čez! Prav, pa naj še ti gospodje zvedo, po čem je lumparija! so se odločili.

Kako je potem potekala ta kvartopirska noč, je težko povedati. Recimo, da po zlodjevo, kajti celo krčmar, ki je bil res vsega vaje, se je sedemkrat prekrizal.

Do jutra so črni gospodje vrnili Pokovcu vse in še več. Zapravili so celo svoje vedno mirne obraze.

Pokovc se je skoraj priplazil do hleva. Brez besed je okomatal konje, vpregel in pognal. Vso pot do doma ni dal glasu od sebe. Še z bičem ni pokal, tako da sta konja nervozno strigla z ušesi, češ, kaj pa je z najinim gospodarjem.

Škratom tudi ni bilo do smeha. Prav nič niso bili prepričani, da so ravnali prav. O tem se bodo morali na Loščah, ko bodo vsi skupaj, še temeljito pomeniti!

Pokovc pa se ni z nikomer pomenil. Tuhtal je sedem dni pa še dvakrat po sedem.

- Nekaj groznega je moral doživeti, je mati tolažila zbegane otroke. Sedaj potrebuje mir, da se mu bo duša odpočila. Bo že povedal, ko bo čas.

In je povedal. Vse po vrsti in po resnici. Na koncu je pred prestrašeno družino stresel še ves denar, ki ga je tisto noč prislužil s kartami. Niti sam ni vedel, da ga je tako obilen kupček.

- Sem mislil, da bi ta denar jutri vsi skupaj odnesli na urad. Darovali bi ga za sirote brez staršev.

Celo gospod uradnik so se drugi dan nasmehnil, ko so zagledali vse tiste denarce.

- To je pa res lepo od vas, da ste se ob vsem tem denarju spomnili na uboge otročičke, je rekel. Mi lahko sedaj poveste svoje ime?

- Nič imena! je odrezal Pokovc.

- Dragi gospod, jaz vendar moram v tole okence zapisati ime dobrotnika.

- Potem pa napišite, napišite...

- Mokronožci, je zašepetala očetu na uho Taja.

- Točno, Mokronožci! se je razveselil oče in pobožal najmlajšo Pokovko po pšeničnih laseh.

- Meni je vseeno, so rekli gospod uradnik. Mi lahko še zaupate, kje so doma ti vaši Mokronožci?

- Na Loščah vendar! se je v en glas zasmejala vsa družina.

- Prav, prav, so zagodrnjali gospod uradnik, vsega res ne morem vedeti.

Nazaj grede sta celo konja rezgetala od veselja, kot bi čutila, kakšno breme se je odvalilo z družine, čeprav se je sam Pokovc še vedno kobacal v skrbeh. Kaj, če mi škratje niso odpustili? Kaj, če ne bodo več hoteli mojega prijateljstva? Le kako bi zvedel, kaj mislijo, je tuhtal.

- No, prijatelji, mi boste še kdaj zaupali? je polglasno vprašal v smer, kjer je slutil škrate.

- Kaj praviš, oče? so v en glas vprašali otroci.

Nič, nič, je odgovoril in pomislil, da na ta način že ne bo zvedel. Kaj pa, če bi zapel? Tako, po furmansko! Morda se pa oglasio.

*Je cesta Tržaška vsa polna pasti,
al' hujše od karte nobena ne drži!*

Di hojla drija, drija ...

Vendar ni šlo tako hitro. Šele pri sedmi kitici so se oglasili.

- Ne bom vas razočaral! se je oddahnil Pokovc.

- In res jih ni.

Še *Črnega Petra* se ni hotel več igrati z otroki.

Stane Peček

MARIČKIN HRIB

Kot nekakšna pozabljena frnikola je na vzhodnem robu Mokronoga že od pamtiveka čepel hribček. S hrbtom je podpiral cesto, ki še dandanes vztrajno sopiha na Smetovšče, čeprav se tam sama s seboj razide in z enim delom odbezlja navzdol proti Laknicam, z levim krakom vztraja proti Svetemu Vrhu, z desnim pa se izgubi v gozd proti Priči. Del trebuščka je hrib udobno naslonil na meje v Cugljevi dolini, severozahodno stran pa je prijazno razgrnil Mokronožanom, da so jo poslikavali s pšenico, koruzo, peso, krompirjem in zeljnatimi glavami. Bolj podjetni so postavili tudi kak kozolček ali hiško.

Vse letne čase je bil hribček poln smeha in otroških iger, če je le dan bil dovolj prijazen. Mame v Škarpi in Šavrgasi so lahko kar s praga ali pa z ganka odpele svoj klic, ki je potem že našel prava ušesa na pobočju, če so ga le hotela slišati. Mame iz Kolonije in Frengje si tega niso mogle privoščiti, še najmanj pa tiste s Placa, kajti njihov drobiž se je razkotalil v vse smeri, proti Zapečarju, Svetemu Florijanu in Gavžnemu hribu, čez Šeginke v Lošče, na Žalostno goro, Pričo ali pa kam na travnik za gradom. Seveda je to še kako prav prišlo paglavcem, ki so vedno imeli še kak izgovor več, kot je bilo teh mokronoških gredic.

Proti večeru so se otroške igre vedno utrudile. Nekatere so do jutri obtičale kar v travi, druge so morale počakati pod kozolcem ali pred durmi, nekatere pa so skupaj z otroki zlezle v sanje. Tem je bilo najlepše.

Tudi hribček je bil ob večerih utrujen, vendar ga ni spanec nikoli do konca premagal. Še pozimi ne. Vedno je prej obtičal v nekakšnem prijetnem dremežu, ko so vsa dogajanja še vedno zaznavna, toda ne toliko zares, da bi se jih kasneje spomnil.

- Ne bodi, no, tako nebeško radovedno, je ob zori nergal nad soncem, ki je hotelo vedeti za vsako kapljico rose, kako se je ujela v resje ali pajčevino. Saj veš, ko se jutro umiva, škropi okrog kot razposajen otrok!

- To vem, ni odnehalo sonce. Kaj pa, če to ni rosa, če so to solze, kot takrat?
- Za solze bi vedel!
- No, to ti verjamem. Kako je že bilo ime tistemu nesrečnemu škratu?
- Vid.

- Saj res, Vid, njej pa Marička, se je spomnilo sonce in se začelo igrati z meglicami na Loščah.

Hribček je bil potem vedno nekaj časa žalosten. Kako je to krivično, je razmišljal globoko v svojih nedrih, da se nekateri ne smejo zaljubiti. Ljubezen vendar ni taka stvar, da bi ji lahko kar ukazal, naj gre stran. Če pride, pride!

Tudi k Vidu je prišla.

Pa jo je prej videl že ničkolikokrat, enkrat ji je menda celo svitek skrtil v votlo vrbo. Toda zares jo je opazil šele tisti večer. Z drugimi dekleti je prišla k Marijinemu studentu. Škratje so pri studentu sila radi nagajali dekletom, kadar so tam klepetala. Pozneje, čez stoletja, ko so Mokronožani v Škarpi, na Frengi, pred sodnijo in na Placu izkopali globoke vodnjake ter nanje postavili velike železne in bogato okrašene ročne črpalke, niso več imeli pravega veselja. Prej pa, prej! Marsikateri svitek se je brez vidnega vzroka skotalil z glave, tik preden je dekle hotelo položiti nanj poln škafec. Marsikateri škafec se je tudi prevrnil in mnogo kril se je zmočilo. Mladost se je kljub temu le smejala. Še odtisov stopal nevidnih bosonogih porednežev ni opazila, kajti tudi sama je hodila bosa.

Te prikupne vragolije, za katere so bili vselej na glas ali kar tako obdolženi mokronožski fantje, pa so postale lahko tudi nevarne. Pri takih igricah se, kljub obilju vode, kaj rado ukreše iskrica ljubezni. Od iskrice do ognja pa ni daleč!

Seveda se Mokronožani te vrste ognja niso nikoli otepali. Od nekdanj so bili prepričani, da na svetu ni lepšega od ljubezni!

Drugače usodna pa je bila iskrica za Mokronožca. Ljubezen je hitro izčrpala njegovo nesmrtnost, kajti škrat se ni nikoli zaljubil samo za nekaj časa, za eno poletje ali za sedemintrideset let. Če se je zaljubil, se je do smrti. Do smrti pa je lahko zaljubljen le smrtnik.

Kdo ve, kaj je premotilo Vida, da je na vse to pozabil. Tudi nobeno prepričevanje ostalih škratov ni zaleglo. Celo zvarek, ki ga je z vso skrbnostjo pripravil škrat Duško, ni učinkoval. Vid je samo kimal, se smehljaj in delal po svoje.

Marička je kmalu opazila škratovo naklonjenost, čeprav ga ni videla. Najprej so se ji začele dogajati prijetne stvari pri vsakodnevnih opravilih. Marsikaj je postorila veliko hitreje, kot je prej. Včasih se je pri kakšnem delu, kot vsaka deklica šestnajstih let, zagledala v svoj svet, delo pa se je medtem kar samo opravilo. To njeno uspešnost so

začeli opazati tudi drugi. Posebno pri kakšnem skupinskem delu, kot je prebiranje fižola ali krompirja, je bil njen kupček zmeraj največji. Pri ličkanju koruze pa so nekateri kar v stran pljuvali od jeze, ker je deklina kar mimogrede slekla sedem rdečih storžev. To je namreč pomenilo, da greš lahko spat ali kamor hočeš, in še posebno malico je morala gospodinja pripraviti. Drugim ličkarjem se kaj takega ni in ni hotelo posrečiti, čeprav so z večera na večer hodili ličkat k drugemu gospodarju. Marički je to uspevalo vsak večer, tako da je že njej sami postajalo nerodno, hkrati pa ji je tudi godilo.

- Hm, hm! so začeli momljati po vasi.
- Tole pa ni kar tako! so začeli govoriti.
- Tu ima nekdo drug prste vmes! so začeli pribijati.

Oče in mati sta se kar oddahnila, ko je Marička sredi zime zbolela. Ob boleznih je namreč tudi govorica omagala. Škrat je bil nesrečen, saj so zaradi ostrega mraza vsa vrata pri hiši sproti in skrbno zapirali. Ubogi zaljubljenec je ostajal zunaj. Šele kasneje, ko je sušeč pobiral zadnje zaplate snega, mu je uspelo priti do ljubljene.

Tisti večer so se gospodarji zamoževali v gostilni. Kar predolgo in pregloboko, tako da so bile gospodinjice doma spet v strahu. Maričkin oče je pljusknil domov z neko zelo pomembno modrostjo, vendar je zaradi kolcanja ni uspel razložiti. Tudi ni, kot običajno, najprej pogledal po živini v hlevu, nato postal pri kozolcu in med praznjenjem mehurja uganil vreme za drugi dan. Pozabil je pogledati, če se ni kje potuhnil rdeči petelin, in vrat tudi ni zaprl za seboj. Umivanje nog je z zamahom roke prestavil na bolj trdne čase, ni pa pozabil izmomljati svojega znamenitega stavka, s katerim se je vsak večer odpravil v posteljo, namreč, da ima za danes vsega prekleto dosti in preveč.

To pa je bilo tudi prekleto res!

Škrat ni zamudil priložnosti. Skozi priprte duri, ki jih je mati zaklenila šele potem, ko je hišnega gospodarja uspela spraviti k počitku, je smuknil v vežo in od tam v Maričkino kamrico. Revico je bolezen dodobra zdelala. Najhuje pa je bilo to, da vročina ni in ni hotela popustiti. Vsa zdravila, za katera so starši zvedeli, da bi lahko pomagala, je bolnica že poskusila. Brez uspeha. Sedaj so vsi le še upali, da se bo na pomlad obrnilo na boljše.

Kdo ve, ali bi se res, če ne bi škrat prinesel s seboj nekaj posebnih močvirskih travic in jih namočil v njen čaj. Vročina je v nekaj dneh izginila.

Deklica se je hitro opomogla, le razigrana ni bila več tako kot včasih. Če je le mogla, se je izognila družbi in se zatekla v samoto. Včasih, ko je tako kje sama posedala, se ji je zazdelo, da jo nekdo prav nežno, skoraj tako nežno kot sapica, boža po laseh, se dotakne njenih lic, in če je takrat zaprla oči, bi lahko prisegla, da jo je poljubil na trepalnice.

Tudi govorica se je kmalu prebudila, osvežila in krepila. Mati je postajala vedno bolj zaskrbljena, očetov glas pa je grozil kot lovski rog po zapečarskem gozdu.

Marička se je začela zatekati v hrib. Sama ni vedela, kdaj se je začela pogovarjati s svojim nevidnim spremljevalcem. Vse ji je povedal, le tega ne, da ga nikoli ne bo videla in da bo moral zaradi svoje ljubezni umreti.

Neke noči se je oče prebudil, zdelo se mu je, da je v hiši nekaj zaropotalo. Z lučjo se je sprehodil po hiši in pogledal tudi v Maričkino sobo. Bila je prazna.

- Ji bom že dal, deklini! je zavrelo v njem. Slutil je, kje jo mora iskati. Spotoma je pod kozilcem iz voza izpulil ročico in kar čez njive zalomastil proti hribu.

Noč je bila noro nabrekla od lepote, brez oblačka, pa še luna se je napihovala s polnimi lici.

Ko je zagledal hčer, je otrpnil: nežno se je pogovarjala sama s seboj, vendar tako živo, da bi lahko prisegel, da je poleg nje neko nevidno bitje.

- Hudič je z njo! se je ustrašil.
- Hudič je v njej! so ugotovili gospod, h kateremu se je zatekel po nasvet.
- Hudiča je treba izgnati! sta bila složna oba, ko sta se vrnila na hrib.

Gospod so potem zaman skušali ustaviti očeta, ko je začel udrihati z ročico. Hudo je tolkel. Še vola ni nikoli tako.

Škrat Vid je hotel ljubljeno zaščititi s svojim nevidnim telescem. Toda že po nekaj udarcih je njegovo nežno telo začelo krvaveti. Marička je čutila, kako ji polzi iz objema. Najprej je ročici hotela dopovedati, da boli, boli. Potem je hotela pokazati, da kri ni samo njena, ni samo njena. Nato je opazila, da iz vsake kaplje krvi zraste rožica, rožica, rožica. Takrat je v sebi začutila silno moč. Iztekajoče se telo je stisnila k sebi in začela koračati po hribu tako, kot je videla hoditi očeta po pobranani njivi, ko je sejal ajdo. Telesca v njenem naročju je bilo vedno manj. V enem trenutku ji je srce prebodla tako strahovita bolečina, da to ni bila več bolečina, temveč najtopplejši občutek ugodja in blaženosti.

Setev je bila končana.

Potem je vsak dan z begavimi očmi hodila v hrib. Spotoma je v podnožju hriba v Marijinem studencu zajela vode, da njen dragi ne bo žejen.

Ljudje so začeli hrib imenovati *MARIČKIN HRIB*.

Danes Maričkinega hriba ni več.

Vgradili so ga v hrbet asfaltne ceste, ki bahavo vijuga po Mirnski dolini.

Stane Peček

Meglice na Loščah bi lahko še vedno skrivnostno ogrinjale Mokronožce, če bi reka ostala svobodna. Pa so ljudje ukrotili njeno domišljijo, jo zravnali in razširili, ponekod njene boke in dno obložili s kamenjem, ponekod pa brez sramu speljali vanjo črevesje tovarn.

Tukaj teci! so ji ukazali.

Reka se je stisnila k dnu. Pozabila je na vitke topole, ki so se prej tako samovšečno ogledovali v njenih zelenih in olivnorumenih tolmunih, medtem ko so korajžno čakali, da se spoprimejo z vetrom. Odtekel je spomin na tuhtajoče vrbe in na njihovo potrpežljivo vdanost, kadar so se prismejali mokronožski otročaji ter z rdečimi in zelenimi pipci redčili njihove grive, zato da so lahko z njimi dopovedovali živini, kje se sme pasti, ali pa so drug drugemu vsiljevali svojo voljo. Na pomlad so hiteli rezati vrbove veje in vejice za piščali in rogove, za tepežni dan pa so jih spleтали v tri, štiri ali kar petšibne korobače, s katerimi so potem na trgu iz gosposkih površnikov iztepali že prej pripravljene bonbone in drobiž. Očetje in strici so bekam posebno skrbno oblikovali lasišča, da bi jih kasneje ostrigli in njihove grive pripravili za privezovanje trt. Ali pa so jih v zimskih večerih vijačili v koše, košare in ljubke cajne, v katerih so za veliko noč nosili k žegnu pirhe, šunko, orehovo potico, hren in šopek pelina. S posebno prijaznostjo so vrbove šibe ovijali okrog trebušastih steklenic, katerim so potem rekli pletenke in so jih bili še posebej veseli, kadar so priromale iz zidanic, polne prešerne opojnosti. Tudi v avgustovskih soparah, ko so fantiči z rokami grabili za ribami med njihovimi skuštranimi koreninami, se vrbe niso vznemirjale: kdo pa jim je kriv, tem ribam, da so tako vztrajno hladnokrvne, potem pa samo okroglo strmijo v nebo. Vsakokrat pa so starke vrbe vztrepetale v jesenskih poznih jutrih, ko se je srebrno ivje v njihovih laseh dolgo upiralo želji sonca, potem pa vseeno skoprnelo, da so ostale le solze. Tedaj so se še bolj zgrbile. Kdo ve, morda so že takrat slutile, da bo reka ukročena, da bo njeno dno pokrila sluzasta odvečnost krompirjeve tovarne in da se razposajeni val ne bo mogel več očediti na devetem kamnu. Ribe so zaradi tega dobile še bolj okrogle oči in sedaj krotiteljem reke večkrat v grozljivem posmehu kažejo svoje bele trebuhe. Tudi izvirčki na Loščah so zlezli vase. Začela je rasti drugačna trava in drugačni metulji so začeli sedati na drugačne rožice; celo v noč se je naselil drugačen orkester in tudi Mokronožci so odpodplatili v čas.

Ostali so Mokronožani.

Vendar so se tudi Mokronožani stisnili vase in zase. Kot reka v novem koritu samo odtekajo in ni devetih kamnov, da bi se znebili navlake, in ni globokih tolmunov, da bi se oddahnili in naužili neba.

Samo odtekajo.

Ob večerih se potem skrbno zaklenejo v kockaste sobane, kjer ždiijo v oblazinjenih počivalnikih in elektronska čarovnica jim hromi misel.

- Halo! Ne slišim dobro. A, ti si, sosed. Kako praviš? Ja, nekaj mi je otrok pravil. Se zgodi. Kako? Mokronožci? Bodi, no, resen! Oprosti, ne ljubi se mi ob tej uri!

Pa vem, da bi se vrnil, da bi se vrnil ti prijazni škratje, če bi se le kdo malo pomujal. Ne, ne! Pustite gumb pri miru, ni na drugem kanalu. Vstanite in počasi odprite duri. Sedaj prisluhnite v večer. Globlje, tako da ne boste več slišali avtomobilov pa stružnic pa stiskalnic pa radia ... gre? ... in sedaj prijazno povabite. Ah, kaj vam bo nerodno! No, dajva skupaj, saj je čisto preprosto: Nekoč, v davnih časih, ko je bila babica moje babice tako mlada, kot si ti danes ...

Stane Peček